

TALL 36

Cant V

Tallaferro

Lo comte Tallaferro va com lo vent
volant per les altures del Pirineu.
Tan bon punt ahir vespre deixà l'aplec,
seguien-lo els fallaires en reguitzell;
són fills d'eixes garrotxes, tots cepadencs, 5
germans de les alzines i dels avets.
Per la porta forana baixa a Castell,
se'n puja a Merialles i collet Verd;
tot faldejant la serra de Tretzevents,
s'atura a l'ermitatge de sant Guillem. 10

Sant Guillem s'està dintre, pregant a Déu,
en creu alçats los braços, los ulls al cel.
Trau lo cap a la porta tantost lo sent:
—Oh comte Tallaferro, no us atureu,
que els sarraïns saquegen Elna i Ceret! 15
Mes veu's aquí una espasa que és de bon tremp:
de Castelló en lo siti la duia Otger;
Otger moria en braços d'un avi meu
que de l'espasa féu-li gentil present;
reliquies de sant Jordi té dins la creu. 20
«No la doneu», li deia, «sinó a un guerrer
que talle el ferro verge com brots de cep».
Preneu-la, Tallaferro, no us atureu.—
Lo comte no s'atura, deixa el bon vell,
que aixeca el toc solemne de sometent. 25
La campana amb què hi toca no és de gran preu,
no és de coure ni bronzo, d'or ni d'argent,
sinó del millor ferro d'aquells meners;
en ella no s'hi veuen colps de martell,
sols s'hi veuen ditades del penitent. 30
Un dia anà a la farga de Montferrer:
—Fargaires, bons fargaires, així us guard Déu
com jo he feta una ermita dintre el desert;
les portes són de roure, l'altar de teix;
sols me falta una clotxa per son cloquer: 35
podria en les tempestes tocar a bon temps,
i en les guerres de moros a sometent.
Per fer-me-la de ferro me'n donareu?
—De la fornal preneu's-el; està bullent.—
Posant la mà a la fosa, lo sant se'l pren; 40
la pasta com sa terra lo terrisser,
d'una mitra donant-li l'aire i caient.
Prometença que feia 'vui la compleix,
alçant lo coure als moros, com al mal temps.

TALL 37

Lo comte Tallafarro pel camí dret segueix lo Comalada, que embranca amb Tec, i, vora les pedreres de marbre verd, passa el pont de la Verge, puja a Cabrenç. La muntanya es corona d'un gran castell, lo castell de tres torres amb sos merlets:	45 50
passa ell prop de les dues sense dir res; al peu de la més alta llança un reneç: –Baixau d'eixes altures, com llamp de Déu, que puja un riu de moros per Argelers; si no baixau vosaltres, pujaran ells a traure d'eix niu d'àligues los esparvers!– Diu, i ja sent que baixen, baixen corrent, arrossegant la llança, fent dringar l'elm. Lo comte no els espera, corre més que ells; corre cap a Costoges [Costoja] per Sant Llorenç.	55 60
Des d'un cim de carena del Pirineu, fa ressonar la trompa dos colps o tres. Quan l'aparta dels llavis, ja són desperts masovers i masies d'aquells endrets, i des de la Jonquera fins a Beget los pobles se remouen en sometent. Lo comte no els espera, no té pas temps; ventant esperonada, baixa rabent des del cim de Costoges a Maçanet. Diria que amb mà forta lo vent l'empeny, lo vent de tramuntana canigonenc.	65 70

TALL 38

Oh mangala de ferro que don Roland
plantà enmig de la plaça roja de sang!,
si el comte no t'arranca, ningú ho farà.
Lo comte té una espasa que més li val, 75
d'argent té la creuera, d'acer lo tall;
los moros, quan la vegem, tremolaran,
com tremolen les messes prop de la falç.
Oh mangala de ferro de don Roland!,
a qui té aqueixa espasa tu no li plaus 80
i esperona a sos hèroes al crit d'«avant!».
Lo castell de Cabrera los veu pujar,
com serp que s'aforesta, vers Panissars.
Dels Trofeus de Pompeio passen davall,
que, alçant entre suredes son front gegant, 85
lo Rosselló dominen i l'Empordà.
Rocabertí, entre penyes mal amagat,
vers Requesens l'exèrcit mira enfilar.
Allí els avets i alzines, roures i faigs
se creuen com les llances en un combat; 90
lo comte a colps d'espasa va obrint-se pas,
deixant-ne grans esteses ençà i enllà.
Si els moros lo vegessen destralejar,
lo colp no esperarien de sa destral.
Lo comte Tallafarro ja veu ses naus, 95
lluïnt la mitja lluna damunt dels pals,
astre de mal auguri per nostres camps,
i exclama amb ulls encesos i braços alts:
–Bon Déu, s'han fet pel moro ports catalans?–
Aquí el Pirene altívol abaixa el cap, 100
com monstre que s'abeura dintre la mar.
Lo comte Tallafarro timbes avall
davalla com lo núvol del temporal,
prenyat de pedregades, de trons i llamps.

TALL 39

A l'extrem de la serra de Puig Neulós, 105
punt al cap d'una ratlla, s'alça un turó,
un turó que centúries guardarà el nom
del comte que en davalla fet un lleó.
Fallaires lo segueixen, aufranys i corbs
que ja de carn humana senten fortor. 110
Lo comte diu al veure'ls: –N'hi haurà per tots–,
i baixa per un còrrec de dret al port.
Los sarraïns que hi troba no són pas molts;
lo primer colp que venta sembla sortós;
apar que el moro fuja, les naus i tot. 115
Qui pot ferir de sobte fereix dos colps;
mes, ai!, no era ell qui ho feia, que era el traidor.
Del puig de Tallaferro germà bessó,
un puig alça la testa sota Salfort,
que és repeu de la torre de Madaloc. 120
Cada nit los diables hi tenen cort
i avui amb ell pujaren moros i tot.
Quan lo comte donava lo primer colp,
ardits, per ses espatlles li feien foc
amb fletxa enverinada que asseca el cor. 125
Los cristians lluitaren a esclat de mort;
mes, prou que poquejaven, foren més pocs,
quedant-ne molts d'estesos en lo rebolc,
los uns ferits a terra, los altres morts.
Pertot moros arriben a glops, a glops, 130
a núvols enviant-los fletxes i rocs;
arriben com zumzades d'una maror
d'alfancs i simitarres, de vius i morts.

TALL 40

Com més lo comte lluita, més se veu clos;
son corser s'entrebanca i exclamen tots: 135
–Al pujar a migdia lo sol s'és post;
oh comte Tallaferro, Déu te perdó!–
Del Canigó els fallaires són de pedreny,
tots s'han batut amb óssos del Pirineu;
mes sense Tallaferro què poden fer?, 140
què poden fer sens testa les mans i peus?
Tan prompte el veuen caure com cauen ells,
aterrant a rengleres los agarens.
Los avets són los cedres del Pirineu,
para-sol per lo cingle, mural pel vent; 145
alzinars i pinedes los diuen reis;
sos troncs umplen la coma, sa brosta el cel;
mes, quan de vora els núvols cau lo més ferm,
bé n'aixafa de murtes i pinetells.
Los lliguen colze a colze, com bandolers, 150
i els duen entre llances cap als vaixells.
Dintre els vaixells s'hi senten plors i xisclets:
minyones són que ploren, les del Vernet,
les que sardanejaven ahir a l'aplec.
Catives quan les troben, mes, ai!, com ells, 155
les llàgrimes que ploren bé són de fel!
–Cantau, cantau –los deia moro burler–
les cançons que entonàveu vora la Tet.
–Com cantarem, lo moro, com cantarem,
si sols tenim cadenes en mans i peus? 160
Moros de Moreria, mal llamp vos crem!–

TALL 41

No és mort lo comte encara, sols és ferit,
és ferit de l'espatlla per arma vil;
no la manegen nobles, sinó assassins. 165
No tant com la ferida sent lo despit,
quan tots los seus veu caure i entre enemics;
quan veu que se'ls ne duen, pensa morir!
Catorze moros negres, bons per botxins,
amb cadenes lo lliguen, com un mastí.
A l'alçar-se de terra llança un sospir: 170
–Maleïda la fletxa que m'ha ferit!;
per què el cor no em passava, de mig a mig?–
A l'aigua se l'en duen, mes aigua endins.
Ai, poble de Cotlliure, que n'ets de trist
pel comte Tallaferro que tens catiu, 175
catiu dintre una barca de sarraïns!
Negroses són les ones, negra la nit,
puix núvols d'ales fosques la van cobrint,
i està més negre encara son esperit,
son esperit que plora dintre aquells llimbs. 180
Aixeca els ulls enlaire, plorant a rius:
–En aquesta hora aidau-nos, oh Jesucrist!;
ans que ser de Mahoma, volem morir!–

TALL 43

Jesucrist los ajuda, ne van sortint les nines casadores i sos fadrins.	210
Quan arriben a terra l'aurora hi riu: a sa claror enrotllen lo fort cabdill, a qui la sang degota de fil a fil.	
Amb la sang, lo bon comte perd lo delit, mes no perd, no, el coratge de paladí.	215
Un bell fallaire senya son dors ferit; per damunt la ferida passa los dits, com si tragués a fora lo mal de dins, i fent tres creus exclama: –Tall fet, tall vist,	220
tan aviat guareix-te, com jo t'ho dic: guareix-te en nom del Pare, Fill i Esperit.– Mentre el pastor lo cura, llança un sospir, alçant a la muntanya sos ulls humits:	
–Bon comte –li demana–, vos faig patir?	225
–De nafres com aquestes, pastor, me'n ric; dinou mon cos ne duia i ara en duc vint. No és per mi si sospiro, que és per Gentil, quan penso, pobre pare!, què fa el meu fill?–	

Cant V. Tallaferro dins *Canigó*

Volum segon de "Totes les Obres" de Jacint Verdaguer: "Poemes llargs .Teatre", a cura de Joaquim Molas i d'Isidor Cònsul, Barcelona: Proa, 2003.

Reproducció autoritzada per Grup 62.